

Sygn. akt I ACa 578/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 września 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu, I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSA Krzysztof Józefowicz
Sędziowie:	SA Roman Stachowiak SA Jerzy Geisler /spr./
Protokolant:	st.sekr.sąd. Sylwia Stefańska

po rozpoznaniu w dniu 11 września 2014 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa **D. F.**

przeciwko **Ł. S.**

o wydanie zgody na przeniesienie urny

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Zielonej Górze

z dnia 5 lutego 2014 r., sygn. akt I C 522/12

apelację oddala.

R. Stachowiak K. Józefowicz J. Geisler

I ACa 578/14

UZASADNIENIE

Powódka, D. F., wystąpiła przeciwko pozwanemu, Ł. S., z powództwem o wydanie zgody na przeniesienie urny z cmentarza komunalnego w Ż. na cmentarz komunalny w Ł. bez zgody pozwanego.

Pozwany, Ł. S., wniósł o oddalenie powództwa.

Wyrokiem z dnia 5.02.2014 r. Sąd Okręgowy w Zielonej Górze powództwo oddalił. – k. 119 Pisemne ustalenia i motywy rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy przedstawił na kartach 123-127.

Sąd Okręgowy ustalił, że powódka D. F. i pozwany Ł. S. byli rodzicami O. S., który zmarł 18.07.2012 r. we W.. Strony żyły w konkubinacie.

Przed śmiercią syna strony wspólnie ustaliły, że zostanie on pochowany na cmentarzu w Ż., w grobie rodzinnym rodziny pozwanego.

Po śmierci zwłoki O. S. zostały skremowane, a urna z jego prochami pochowana została w grobie rodzinnym rodziny pozwanego na cmentarzu w Ż.. Wszystkie koszty związane z pochówkiem pokrył pozwany.

Strony pozostają ze sobą w konflikcie. Jeszcze przed śmiercią ich dziecka relacje między nimi popsuley się i strony nie mogły dojść do porozumienia.

Powódka dowiedziała się o terminie pogrzebu na dzień przed pogrzebem. Wówczas to wraz ze swoją ciotką A. S. (1) skontaktowała się z matką pozwanego i prosiła ją, aby dziecko zostało pochowane oddzielnie, a nie w grobie rodzinnym. Matka pozwanego oznajmiła, że dziecko będzie pochowane w ich grobie rodzinnym, gdyż taka była wola ojca dziecka. Po tej rozmowie powódka wraz z A. S. (1) i A. S. (2) udali się do prokuratury i do zakładu pogrzebowego chcąc spowodować zmianę tej decyzji i to aby dziecko zostało pochowane osobno. Dziecko miało być pochowane w oddzielnej mogile i to najbliżej w Ł., aby nie dochodziło do konfliktów z rodziną pozwanego.

Powódka i jej najbliższa rodzina ma pełne prawo do odwiedzania grobu, stawiania na nim kwiatów i zniczy według własnego uznania.

W świetle tak ustalonego stanu faktycznego Sąd Okręgowy uznał, że nie doszło do naruszenia dóbr osobistych powódki w zakresie kultu osoby zmarłej. Działania pozwanego związane z organizacją pochówku syna Sąd uznał za zgodne z prawem.

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Wyrok z 5.02.2014 r. zaskarżyła apelacją powódka. Zarzucając naruszenie art. 233 § 1 kpc, 328 § 2 kpc i art. 23 i 24 kc skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa ewentualnie o jego uchylenie o przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania. – k. 132-135

Pozwany wniósł o oddalenie apelacji w całości. – k. 148.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja powódki nie zasługiwała na uwzględnienie.

Na wstępie zauważyć trzeba, że niniejsze postępowanie toczyło się o zobowiązanie pozwanego do złożenia oświadczenia woli, w którym pozwany wyraża zgodę na ekshumację szczątków (urny z prochami) małoletniego syna O. S. celem pochowania ich w innym miejscu – na cmentarzu komunalnym w Ł..

Możliwość domagania się ekshumacji szczątków daje art. 15 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 w zw. z art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 31.01.1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych. Ekshumacja może być dokonana na umotywowaną prośbę osób uprawnionych do pochowania zwłok i szczątków za zezwoleniem właściwego inspektora sanitarnego. Krąg osób uprawnionych do pochowania zwłok i szczątków wynika z art. 10 ust. 1 cyt. ustawy.

W wypadku sporu między osobami, którym przysługuje prawo ekshumacji, osoba uprawniona do niej, może skutecznie domagać się zobowiązania innej uprawnionej osoby do złożenia stosownego oświadczenia woli dopiero wtedy, gdy dobro osobiste osoby domagającej się ekshumacji (sfera kultu dla zmarłego) zostaje zagrożona cudzym działaniem bezprawnym w takim stopniu, że samo zaniechanie tego działania, przedstawia się jako niewystraszające (art. 15 ust. 1 ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych w zw. z art. 23 i 24 kc). Tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 7.06.1966 r. – I CR 346/65, LEX nr 5998.

Wynika z tego, że obowiązkiem Sądu w pierwszej kolejności było ustalenie, czy doszło do naruszenia dóbr osobistych powódki odnoszących się do sfery kultu osoby zmarłej. Negatywna odpowiedź na tak postawione pytanie winna prowadzić do oddalenia powództwa.

Trafnie wskazał Sąd I instancji, że kult pamięci zmarłego polega na przysługujących człowiekowi uprawnieniach, wypływających ze sfery uczuć i odczuć odnoszących się do postaci osoby zmarłej, okazywania szacunku dla wspomnień i pamięci o niej, urządzenia pogrzebu oraz nagrobka i decydowania o jego wystroju, załatwiania spraw z zarządem cmentarza, ochronie przed naruszeniami, składania kwiatów, palenia zniczy itp.

Ostatecznie Sąd Okręgowy uznał, że w niniejszym przypadku nie doszło do naruszenia dóbr osobistych powódki odnoszących się do sfery kultu osoby zmarłej. Sąd Apelacyjny to ustalenie w pełni podziela.

To, iż między powódką a pozwanym oraz najbliższymi członkami jego rodziny istnieje konflikt jest bezsporne. Jednakże pierwotnym źródłem tego konfliktu były nieporozumienia w konkubinacie D. F. i Ł. S., które doprowadziły do rozpadu tegoż konkubinatu, co miało miejsce jeszcze przed śmiercią ich syna O. w lipcu 2012 r. Nie było to więc związane w żaden sposób z pochówkiem małoletniego syna na cmentarzu w Ż..

Sąd Apelacyjny podziela stanowisko Sądu I instancji, że pochowanie szczątków syna O. w grobie rodzinnym rodziny pozwanego, ojca dziecka, na cmentarzu w Ż. nie stanowiło naruszenia dóbr osobistych powódki. Trafnie wskazał Sąd Okręgowy, że w obliczu zbliżającej się śmierci syna strony ustaliły, że zwłoki syna zostaną skremowane, a urna z prochami zostanie złożona w grobie rodzinnym rodziny pozwanego w Ż.. Dopiero w przeddzień pochówku powódka poinformowała o cofnięciu swej zgody na wcześniejsze rozwiązanie, ale z uwagi na załatwienie wszystkich formalności do pochówku doszło w ustalonym wcześniej miejscu.

Urny z prochami składane są w różnych częściach grobu, albowiem w jednym grobie może być złożonych wiele urn i nie sposób twierdzić, że jedno miejsce są lepsze od innych. Wszystkie są równie dobre. Stąd zarzut powódki, że urna syna została złożona w niewłaściwym miejscu grobu nie zasługuje na uwzględnienie. – k. 35

Również forma upamiętnienia pochówku O. S. w postaci tablicy informacyjnej umieszczonej na grobowcu w żaden sposób nie uwłacza godności zmarłego i tym samym nie mogła prowadzić do naruszenia dóbr osobistych powódki odnoszących się do kultu zmarłego syna. – zdjęcia tablicy - k. 25, 34

Z treści apelacji wynika wniosek, że na obecnym etapie powódka nie wiąże naruszenia jej dóbr osobistych z okolicznościami opisanymi wyżej, a z okolicznościami jakie nastąpiły już po pochowaniu małoletniego syna. – k. 134

W ocenie Sądu Apelacyjnego okoliczności, na które powołuje się powódka w apelacji również nie uzasadniają stanowiska, że doszło do naruszenia jej dóbr osobistych odnoszących się do sfery kultu zmarłego syna po jego pochowaniu.

Sama powódka przyznała, że może swobodnie przyjeżdżać na cmentarz, składała kwiaty i paliła znicze, ale że po 2, 3 tygodniach gdzieś one znikają. – zeznania powódki - k. 115

Jeśli w grobie spoczywają szczątki wielu osób, to wskazanym jest wypracowanie pewnych zasad co do wystroju nagrobka, sposobu składania kwiatów i palenia zniczy. Prośba o stawianie zniczy w miejscu do tego przeznaczonym, a nie na płycie nagrobnej nie narusza w żaden sposób ani czci zmarłego syna O. ani dóbr osobistych powódki. Usuwanie wypalonych zniczy, zwiędniętych kwiatów czy zniszczonych innych ozdób jest rzeczą normalną.

W przypadku grobu wieloosobowego wszyscy zainteresowani, pragnący uczcić zmarłych spoczywających w grobie winni wykazywać się życzliwością, wzajemnym zrozumieniem i ugodowością w stosunku do działań innych osób.

Sąd Apelacyjny nie podziela zastrzeżeń skarżącej co do błędnego ustalenia stanu faktycznego oraz dowolnej oceny zebranych dowodów. Podkreślić trzeba, że najistotniejsze kwestie znajdują oparcie w zeznaniach samej powódki,

zwłaszcza co do okoliczności towarzyszących podjęciu decyzji o pochówku w przedmiotowym grobie oraz możliwości oddawania czci zmarłemu poprzez składanie kwiatów i palenia zniczy na grobie syna.

Nie można też pomijać faktu, że obie strony, a więc zarówno powódka jak i pozwany byli rodzicami małoletniego O. i każdy z rodziców ma równe prawo czcić pamięć zmarłego syna, a zatem wbrew oczekiwaniom powódki nie miałyby ona całkowitej swobody np. w kwestii wystawienia nagrobka na nowej mogile. Powódka nie kwestionuje także faktu bliskiego związku emocjonalnego dziadków po stronie pozwanego, zwłaszcza babci, ze zmarłym wnukiem, skoro to właśnie babcia przebywała z małoletnim w szpitalu we W. w ostatnim okresie życia dziecka. – zeznania powódki – k. 115 Małoletni O. nie został zatem pochowany w „obcej” mogile, ale w grobie rodzinnym należącym do rodziny pozwanego, w którym pochowani są również jego przodkowie ze strony ojca. – zeznania pozwanego - k. 115v

Przyznać trzeba, że wywody Sądu Okręgowego okazały się dość chaotyczne i nie w pełni konsekwentne. Z jednej strony przyjął on bowiem, że nie doszło do naruszenia dóbr osobistych powódki, a z drugiej prowadził rozważania co do obalenia domniemania bezprawności przez pozwanego. W sprawie o ochronę dóbr osobistych powód ma obowiązek wykazania, że pozwany swym działaniem lub zaniechaniem doprowadził do naruszenia konkretnego dobra osobistego uprawnionego. Jeśli powód tego nie wykaże, co ostatecznie miało miejsce w niniejszej sprawie, to prowadzenie rozważań co do ewentualnego obalenia domniemania bezprawności przez stronę pozwaną staje się bezprzedmiotowe.

Jednakże zebrany materiał dowodowy i poczynione ustalenia pozwoliły ostatecznie na merytoryczną ocenę zapadłego orzeczenia.

Skoro powódka nie wykazała, że doszło do naruszenia jej dóbr osobistych dotyczących kultu zmarłego syna O., to nie było podstaw do zobowiązania pozwanego do złożenia stosownego oświadczenia woli zezwalającego na ekshumację szczątków (urny z prochami) małoletniego syna O. S. celem pochowania ich w innym miejscu – na cmentarzu komunalnym w Ł..

Zarzut naruszenia prawa materialnego – art. 23 i 24 kc okazał się nieuzasadniony.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny apelację powódki, jako nieuzasadnioną, oddalił. – art. 385 kpc.

SSA R. Stachowiak SSA K. Józefowicz SSA J. Geisler